

Asbjørnsen og Moe – Og Einar Arud

AV ROAR REE KIRKEVOLD

Det er ikke alle som kjenner Einar Arud fra Skien. Og av de som tror de kjenner han, vil mange si at han juger så det renner av ham. Det er mulig jeg er en Asbjørnsen & Moe-type, smiler han, men jeg har levert 100 tonn

honning gjennom årene. Det skal ikke være umulig å produsere over 200 kilo per bifolk hvis du kan litt om bier, har noe erfaring og driver med todronningkuber som du deler.

Kjenner du allerede nå følelsen av at dette blir en artikkel full av stinkende sjølskryt og ren løgn?

Jeg hadde åtte bifolk på en plass og høstet 800 kilo, sier han uten å dra på smilebåndet. Og det var i et helt normalt år. Stort sett er jeg fornøyd hvis jeg får 100 kilo per kube i gjennomsnitt i året.

Denne historien begynte egentlig i januar 2013. Odd

Gjermundrød ringer meg og ber meg med på et birøkterlagsmøte i Bø i Telemark. Jeg går bare unntaksvis på birøkterlagsmøter. Hvorfor skal jeg ikke trøtte deg med.

Så mange tror at denne mannen juger, at han for mange tiår siden har sluttet å snakke om driften sin, sier Gjermundrød. Så har lederen i birøkterlaget, som kjenner ham veldig godt, overtalt ham til én gang å fortelle hele prosessen gjennom et driftsår. Når Gjermundrød i tillegg sier at mannen er sterkt kritisk til Honningcentralen, de gamle

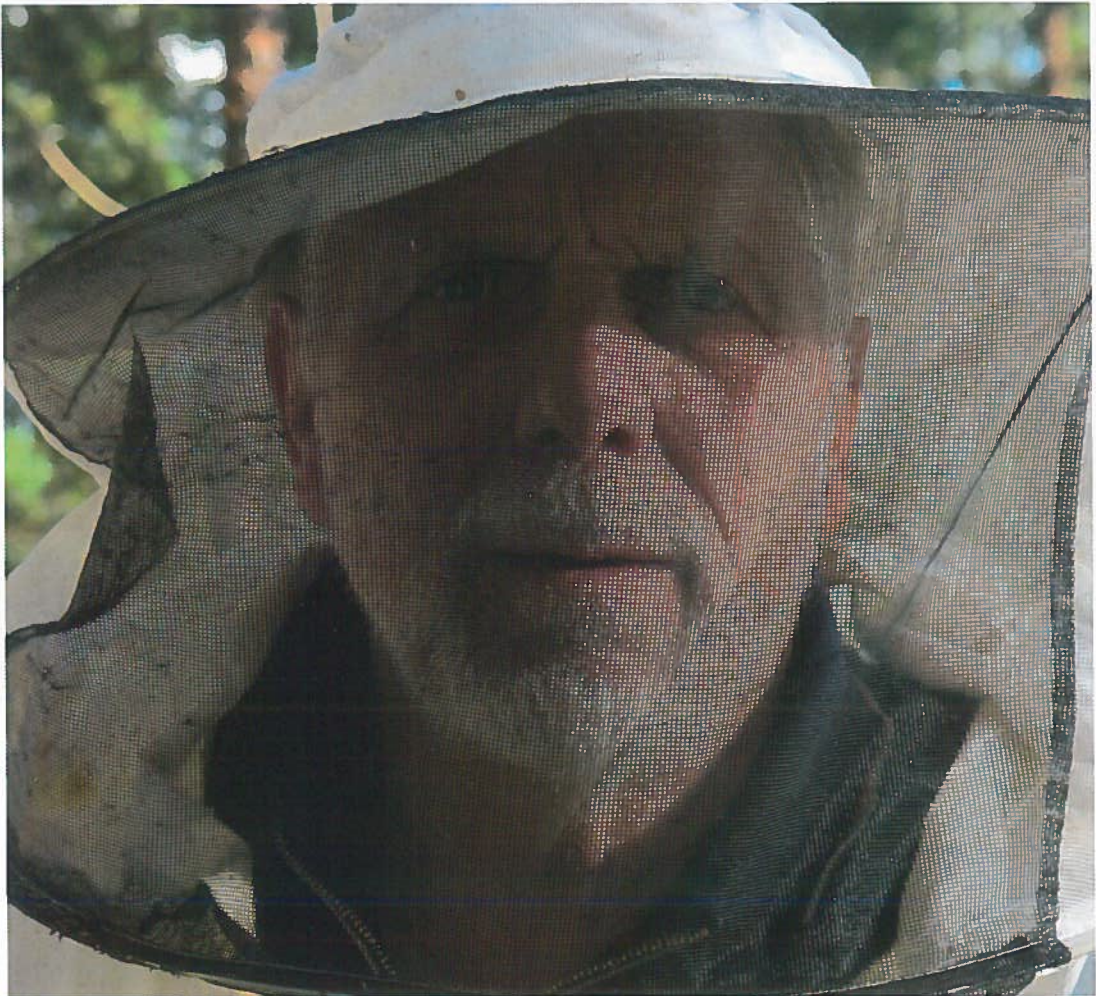
helter og Norges Birøkterlag, blir jeg med. Om ikke annet, slipper jeg i hvertfall konas mas om å vaske badet.

Einar Arud holdt et foredrag om både seg selv og om driften. Jeg forsøkte å følge med på tilhørerne. Vi kan si at de delte seg i tre leire. De som satt med blanke blikk og ikke forsto et kvekk. De som ristet lett på hodet og hadde bestemt seg på forhånd for at Arud ikke hadde forstått et kvekk, og en liten gjeng som gjorde noen notater.

En av grunnene til at jeg

sjelden går på birøkterlagsmøter, er at jeg egentlig ikke er så gløgg. Jeg har så lett for å ramle av, og da blir det plagsomt for alle de andre hvis jeg starter med å spørre og grave.

Jeg datt ganske fort av under foredraget til Einar Arud. Derfor konsentrerte jeg meg om å studere typen hans. Hvem var han egentlig, denne godt voksne mannen med det brune ansiktet og de slepne, elegante linjene. På tross av at han drar på årene, er han en staselig fyr. Jeg tenkte at hvis jeg skulle lage en spillefilm

Einar Aruds todronningdrift

AV ROAR REE KIRKEVOLD

I forrige utgave ble du litt kjent med Einar Arud som driver sin todronningbirøkt i Skiensområdet i Telemark. I denne og en kommende artikkel i februar, skal vi gå igjennom driften hans på en måte som gjør at også du kan adoptere denne, for mange spesielle, men helt logiske driftsformen.

Driftsåret begynner høsten før også for Einar Arud. Føring og innvintring er svært viktig.

Det er nå grunnlaget legges. Når du har drevet etter denne todronningmetoden året før, har du dessuten veldig mange bier å "rutte med". Du kommer til å bruke de aller fleste.

Fører alt han er kar om

Biene vintres inn på ei kasse bestående av elleve tavler (fem på hver side av en seks millimeter delevegg i finér). Du må ha egne ellevetavlers kasser, med utvendige mål: 47 x 47 cm standard, men innvendig

er det 38 cm (standard) x 41,8 cm. Da blir det plass til flere bier og mer fôr, og dette sikrer bedre overvintring og bedre vårutvikling. Han har sluttet å bruke delevegg av tre millimeter huntonitt fordi den slår seg. I gamle dager lagde de slike kasser på Sørlandet. Ikke prøv to kasser oppå hverandre, for da blir det varmt opp og ikke nede. Vi har prøvd vår metode i over 50 år.

Jeg gir dem minimum 25 kilo sukker, forteller han. Så mye jeg

Einar Arud diskuterer driftsteknikk med kollegaer. Fra venstre: Johannes Berget, Einar Arud, Odd Gjermundrød og Tore Valen.

er kar om å få dem til å ta. Når det er så fullt av bier her som det blir med dette todronningsystemet, så tar de fôret ned på svært kort tid. Det kan sitte svart av bier utenpå kubekassene både foran og bak. Når nattefrosken kommer, er det utrolig å se hvor mange som får plass inne. De eldste dør og det er greit.

Sent i oktober, gir han mer fôr. Da fyller biene dette i de cellene hvor det var yngel når han fôret første gang. Han bruker kun delte fôrkar til fôringen. Også dette fordi det er todronningkuber.

Han forteller om flere år hvor han har fôret i kulde og snøvær. Sitter biene pakket, har de kraft nok til å ta fôret uansett.

Etterfyller med bier

I november rett før kulden setter inn, ser du hvor god plass du har i kubene. Er det ikke helt fullt, rister han oppi bier fra andre bifolk som har gamle eller dårligere dronninger. Er dronningene likeverdige, kan de gjøre opp der inne i løpet av vintermørket. Hele Aruds hemmelighet ligger nettopp i at biene må være sterke nok til både å øke i styrke tidlig nok og å ha tilstrekkelig med bier også til de tidlige trekkene.

Når du inspiserer bifolket før du eventuelt fyller opp, skal det være umulig å se ned mellom noen av tavlene. Selv ytterst mot ytterveggene skal det være "svart".

Fôrer 28. mars

Einar Arud har et fem centimeter dypt, spesiallaget fôrkar som han bruker om våren. På hver side, er det plass til to kilo ren honning, en halv plate KvikkPoll og en svamp som han fyller helt opp med lunket vann. Er de ikke sterke nok, så tar de ikke dette

fôret. Allerede nå får du altså den første eksamen. Er de sterke nok, virker denne fôringen som en batterielader. Du må ha plast over fôrkaret.

Har du stelt godt og fôret nok, dør det aldri et bifolk. Hvis det likevel dør, er det birøkteren som har skylda, sier han.

Ikke vær redd for å fôre med honning, sier han. Aller helst lynghonning. De som ikke investerer, får heller ikke honning.

Helt nye tavler kan smelte

Han bruker pent utbygde tavler i yngelrommet. Helt nyutbygde kan smelte på grunn av den sterke aktiviteten. Dette på tross av god lufting under gjennom nettingen i bunnbrettet. Han bytter til tette bunnbrett om våren for å få biene til å legge egg helt ned på tavlene.

Overpakningen består av et delt dronninggitter, en filtduk, en asfaltplate og en 5 centimeters isoporpakning.

To utganger

Bifolkene (både morfolkene med to dronninger og senere avleggerne med én) har to flyåpninger. De står alltid mot nord og syd. Nord blir svakest. For å jevne ut, snur han kubene 180 grader. De kunne stått øst-vest også. Da hadde vest stort sett blitt sterkest, men han liker nord-syd plasseringen best.

Nytt yngelrom 25. april

Den første yngelen må krype rundt 20. april for å rekke det nødvendige blåbærtrekket som stort sett skal gi 30 kilo honning (innen 29. mai).

Mellom 25. april og 1. mai, setter han på et nytt yngelrom med ti utbygde tavler som det har vært yngel i før. Du kan bruke

byggevoks i skattekassene når de henter honning. Nå må alt settes inn på å produsere bier.

Skattekasse etter åtte dager

Åtte dager etter at du har satt på det andre yngelrommet, må bifolket ha sin første skattekasse. Her bruker han ofte fem byggevoks og fem utbygde satt annen hver.

Ni tavler i kassene

De videre skattekassene fylles med ni tavler. Da går det mer honning i hver kasse, forteller han. En kasse med ni smekkfulle tavler kan inneholde 27 kilo honning. Et bifolk som får ti, ikke ni, tavler, må ofte få en eller to kasser ekstra.

Skattekassene settes også vekselvis på kaldbygg og på varmbygg. Det jevner ut bistryken, sier han. Det er selvsagt ingen delevegger i skattekassene. Her samarbeider biene.

Ny skattekasse etter åtte dager

De to neste skattekassene settes på med intervall på åtte dager. Dette er selvsagt kun en retningssnor. Du må lese biene og følge med på værmeldingen, smiler han. Du må kjenne biene dine. Erfaring gir en "følelse". Det er dette som viser at du er en birøkter eller ikke.

Deling av kubene 25. mai

Nå kommer vi til den første store operasjonen. Deling av todronningbifolkene. Det skal foregå rundt 25. mai. Åtte dager før (altså omtrent når andre går i 17. maitog), skal du flytte opp åtte yngeltavler fra det øvre yngelrommet (fire fra hver side) og opp i en ny kasse

rett over dronninggitteret. De to ledige plassene bruker du til to fulle fôrtavler. Etterfyll i det øvre yngelrommet med tomme, utbygde tavler.

Etter åtte dager er all yngelen forseglet. Da deler du.

Ta av kassene ned til dronninggitteret. Flytt de to yngelromkassene over på en ny plass i bigården. Det er nå det er viktig å ha med de to fulle fôrtavlene, for morkuben får jo ingen trekkbier til å bli med til den nye plassen. Arud vil ikke ha flere enn seks overvintrede bifolk per plass. Da blir det 12 på hvert sted nå etter delingen.

Ny dronning på morkubens plass

Du må ha tilgang til nye dronninger ved delingen rundt 25. mai. Du kan bruke dronningceller som da blir parete på stedet. Avleggeren er så kraftig at den også kan brukes som en enkel cellebygger. Det er overflod nok her. Kun i de dårligste årene, kan du føre med en halv plate kvikkpoll.

Avleggeren på morkubens plass, får altså én dronning og alle skattekassene. Den blir en éndronningkube ut hele sesongen. Morkuben på den nye plassen beholder sine to dronninger. Morkuben må ha første skattekasse åtte dager etter delingen.

100 kilo i snitt

Denne driftsformen skal

gi 100 kilo i gjennomsnitt. I gode år har jeg ofte passert 220 kilo på de beste kubene (målt på morkube pluss avlegger). Et godt sommer- og lyngtrekk kan greie gi 150 kilo i gjennomsnitt. Noen ganger har jeg hatt bifolk som har tatt inn 15 kilo i døgnet. Du kan bli redd av hvor fort det går. Norge må begynne å tenke nytt og på todronningdrift. Hvis ikke, er jeg redd vi er uten honning om noen år. Strengt tatt har det jo

ikke skjedd noen ting i løpet av de siste 70 årene, smiler Einar Arud, som flere år har jugd på seg flere kuber enn han har hatt for at folk skal tro på honningutbyttet hans. Vi må slutte å henge oss opp på kubetilskudd og slikt, hevder han. Det er honningmengde per arbeidstime som gjelder.

I neste utgave, får du Einar Aruds driftsopplegg utover høsten.

Einar Aruds todronningsdrift

AV ROAR REE KIRKEVOLD

I to tidligere utgaver har du blitt kjent med Einar Arud og hans driftsteknikk frem til St. Hans.

I denne artikkelen tar han deg med utover sommeren og høsten. Hovedideen er å ha så

sterke bifolk at de får kraft nok til virkelig å samle honning. Todronningsbifolk bruker kun fem dager på å utnytte et trekk, mens de tradisjonelle éndronningsbifolkene i middels forfatning, må bruke tre uker, hevder han.

Det er flere birøktere i Telemark, som er i ferd med å

adoptere denne "Arudmetoden". I den dårlige honningsesongen 2013, høstet han beviselig 800 kilo fra ti bifolk inn på Løvenskiolds skogen utenfor Skien.

I år med godt sommer- og lyngtrekk, skal han høste over 200 kilo i snitt når han måler todron-

ningsbifolket og avleggeren under ett. Arud er 73 år og har utviklet denne driftsteknikken i løpet av flere tiår. Ønsket er å få opp timelønna. Det er antall bier som produserer honning, hevder han, ikke antall bifolk.

Ett yngelrom i slutten av juni

Egentlig får du ikke brukt de biene som fødes etter St. Hans, sier han. De blir ikke trekkbier før etter at lyngtrekket er ferdig, så de hjelper deg kun med

overvintringen. Jeg kaller dem for snyltarar.

Mellom 25. og 28. juni driver han morkuben med de to droningene ned på ett yngelrom. 6-7 av yngeltavlene fra det øvre yngelrommet kan med fordel fly-

ttes over på avleggeren som fortsatt står med én dronning på den opprinnelige morkubeplassen i bigården.

Det spiller ingen rolle om du setter disse tavlene rett over yngelrommet eller helt på toppen. Den nye dronningen her svermer ikke uansett.

Dette styrker opp avleggeren ganske kraftig til lyngtrekket.

Hvis du vurderer å gå over til todronningsdrift, må du ha kasser nok. Både under bringebær- og lyngtrekket kan et bifolk fylle en kasse i løpet av et par dager.

Eiar Arud regner at ti kasser per bifolk er passe.

Ikke røving

Når du skal drive ned morkuben til ett yngelrom, må du selvsagt løfte av skattekassene. De kan være ganske gjenklistret. Sett dem ved siden av der du arbeider og bruk noen karmar, men tett ikke til kassene slik at ikke biene kommer ut. Det gir panikk, hevder han. Og du behøver ikke å være redd for røving. Disse bifolkene er så sterke at de stopper røvingforsøk direkte. Selv mauerne om våren angriper aldri på slike todronningsbifolk.

Det er sommertrekket som er sikrest, sier Einar Arud. Vi får bra med sommerhonning praktisk talt hvert år, mens det er et godt lyngår bare hvert 3. – 4. år. Det gamle ordtaket sier at syv av ti år gir bra med sommertrekk, mens kun tre av ti år gir lynghonning.

Svermkontroll

Skal du sjekke om det er svermtrang i todronningsbifolket ditt, må du løfte av skattekassene ned til yngelrommene (se artikkel i forrige utgave). Når du kommer til det delte dronninggitteret, kan du løfte opp den innerste

tavlen mot midtdeleveggen. Er det ikke celler på denne eller på tavlen ved siden av, er det greit.

Kvinnesamfunn

Folk må tåle å se en drone, sier Arud. Skjærer vi ut dronerammer, skaper vi et kunstig kvinnesamfunn. Biologisk, skal det være noen droner i bifolket. Likevel setter han aldri inn ei tavle med noe dronebygg inn i yngelrommene.

Han har Krainerbier og bruker kun 5,3 millimeters cellepreg. Det er mulig jeg ville fått flere bier med 5,1 eller 4,9, men det er driftsteknikken jeg har utviklet og som jeg interesserer meg for.

Slå sammen om høsten

Når høsten kommer og Einar Arud har høstet honningen, sitter han igjen med en del todronninger hvor dronningene er fra forrige sesong eller eldre (de aller beste bruker han i fire år, men normalt dreper han dem etter tre sesonger), og like mange avleggere med én ny dronning av året.

Da gjelder det å slå sammen, sier han. Skal man ikke utvide, blir det flusst med bier. Jeg har gitt bort noen, men du kan selvsagt også selge, hvis du vil. Det er jo marked for slikt nå for tiden.

Før føringen, sørger jeg for at jeg har de nyeste og beste dronningene som todronningsbifolk. Er dronningene likeverdige, lar de selv avgjøre hvem som skal overleve. Notater er en selvfølge. Det er de du følger nå ved innvintringen.

Om selve innvintringen, kan du lese i forrige artikkel.

Einar Arud reiser seg fra campingstolen han sitter på når vi gjør dette intervjuet. Han tar på seg

en strikkegenser og ser bort på bigården med årets kuber. Kameratene Johannes Berget og Tore Valen er med. Begge er i ferd med å legge om driften til todronningsdrift etter Arudmetoden.

Det er høst, men både Arud og biene er i meget godt hold.

Jeg har fått ME, sier Einar Arud. Det er en lidelse som på folkemunne heter å møte vegg. Selv den minste oppgave blir nær uoverstigelig. Jeg har hatt det i noen år. Det er plagsomt. Godt at jeg har biene.

Han forteller hvordan han må følge med utover vinteren for det hender det iser under kubene.

I Einar Aruds bifolk skjer det noe hele året.

Vi er heldige som har folk som utvikler nye måter og teknikker innen birøkten.

Allerede i 1956 fortalte bladet Birøkteren om at Kristen Jensen (kjent todronningbirøkter og lærebokforfatter fra Tomter) hadde satt Norgesrekort i honningutbytte: 187 kilo honning på ett todronning-bifolk. Einar Arud er altså ikke helt alene om sine ekstraordinære honningavlinger, men Aruds driftsopplegg er mye mer enn kun todronningsdrift.